

Bass på tvers

Steinar Raknes legger kontrabassen på kneet og skaper et komplett akkompagnement til sin egen bassrøst.

Steinar Raknes' generasjon av jazzmusikere utdannet på jazzlinjen i Trondheim løftet på mange måter Jazz-Norge ut av sitt provinsielle liv i utkanten av Europa. Plutselig befant band som Atomic, Super-silent, Close Erase, Urban Connection og The Core seg i søkelyset til den jazz-interesserte delen av verden.

Midt i denne lille revolusjonen, som har befestet den lille forblåste steinrøyen vår fremst i jazzkjennernes bevissthet, befant det seg en bassist fra Romsdal. I de to sistnevnte bandene utgjorde han en eksplosiv og ustoppelig kraftkilde. De siste årene har muskelbassisten roet volumet noen hakk, og søkt verden rundt for inspirasjon.

På tvers. Først til Finnmark: Ti år tilbake oppsto det kritikerroste samarbeidsprosjektet Skaidi med joikerer Inga Juuso. Den sør-amerikanske pampasen ble neste stoppested, noe som manifesterte seg i utgivelsen *Tangos, Ballads and More* fra 2008. Raknes formet da en kvartett med Ola Kvernberg på fiolin, Håkon Mjåset Johansen på trommer og Jon Pål Inderberg på baritonsax.

Det er ikke utenkelig at Kvernbergs

unike komping, med fela på tvers og spilt som en bitteliten gitar, har tent et lys i Raknes' søkende sinn. For jaggu gjør han ikke noe av det samme med den fem ganger større kontrabassen på sin seneste utgivelse *Stillhouse*.

Denne gangen ser han til Midtvesten, til USAs folkemusikalske arv, til country, western og bluegrass. Han coverer Bob Dylan og John Prine, Bruce Springsteen og Joni Mitchell. I tillegg fire egne komposisjoner som ikke skiller seg mye fra klassikerne, med et unntak i den forsøksvis humoristiske «Down The Drain». Tittelsporet hentes fra Gillian Welch. «Tear My Stillhouse Down» er et av høydepunktene på hennes debut *Revival* fra 1996.

Originalen har et tungt New Orleans-aktig sørgemarsjbeat, Raknes lager et ostinat som dekker alle bassens strenger og nær sagt hele registeret. Den korte etterklangen i strengene og det dumpe attacket lyder dempet og dust, men allikevel klart som blekk. Samklangen med hans mørke, bedøvende stemme skaper et fascinerende sound, som Leonard Cohen akkompagnert av en banjoplate på kvart hastighet.

Håndkrampe. Ideen med å bryte oppløyd mark og ta stemmen i bruk kom da Raknes ble invitert til å gjøre en solokonsert på Molde Jazzfestival i 2010. Den avanserte teknikken som kreves for å klare å utføre noe som egentlig høres

Stående: Akkurat her behandler Steinar Raknes bassen bortimot konvensjonelt, men på *Stillhouse* ligger den i fanget. FOTO: BENTE-LILL DANKERTSEN

utrolig enkelt og tilforlatelig ut på en kontrabass, er ytterligere forfinet siden da. For det er ingen liten utfordring å spille rent på et instrument med en snau meter gripebrett uten bånd. For å få til det subtile akkordspillet kreves det en kombinasjon av kraft og presisjon som Raknes mestrer på en unik måte. Selv om det førte til håndkramper i debuten for snart to år siden.

Ved siden av hjertesmeltende røst, en litt uller engelskuttale og nøyaktig fingerspill er det flere elementer som setter sitt preg på *Stillhouse*. Mickey Rapphaels munnsspill pryder til vanlig Willie

Nelsons opptredener, og flytter bevissheten rett til Nashville, der platen også er mikset. Unni Wilhelmsen, Kaia (Kaja Bremnes) og Solveig Slettahjell myker opp en ellers svært maskulin karakter.

Alle disse faktorene, orkestrert under produsent Ray Kennedys fingre, gjør *Stillhouse* til en sterk hyllest av den amerikanske folkesjelen, litt slik fotografen Mike Disfarmer (1884–1959) fremstilte livet på landsbygda i Arkansas. Til og med en cover av Princes glørete «Kiss» kommer Steinar Raknes fra med æren i behold.

SVEIN MAGNUS FURU

ANMELDELSE

STEINAR RAKNES
Stillhouse
Reckless Records / Musikkoperatørene. 2012

Personlig presisjon

Nils Anders Mortensen spiller, og man bør høre etter. En personlig stemme klinger gjennom nøyaktigheten.

Den norske pianisten Nils Anders Mortensen gir ut soloplate. Ved første øyeblikk kan den virke nokså alminnelig, nesten unnselig. Hvite, øde fjell preger omslaget; frisk luft og fritt syn er ideen. Repertoaret er dessuten velkjent: «Estampes» og karakterstykkene «Clair de lune» og «L'isle joyeuse» av Claude Debussy, «Ballade i g-moll» og «Notturmo» fra *Lyriske stykker op. 54* av Edvard Grieg. Unntaket er kanskje Béla Bartóks lille syklus *Im Freien*, som også har gitt platen navn. Men mens omslaget er i grått, er selve

ANMELDELSE

NILS ANDERS MORTENSEN
Im Freien
Klavermusikk av Debussy, Grieg og Bartók
Lawo. 2012

platen i fluoriserende oransje. Og om det hele umiddelbart virker ordinært, er det bare på overflaten. For noe skjer straks vi trykker *play*.

Det vil si: Mortensen er ikke en musiker med store fakter. Det som imponerer er heller en stillferdig nøyaktighet. Det er vakkert når en utøver finner punktet der presisjonen i gjengivelsen av partituret bare styrker det personlige i fortolkningen. Mortensens lyttende tilnærming, og måten han nærmest uttaler musikken på, bekrefter dette. Og når pianisten har sin egen stemme, spiller det ingen rolle at vi har hørt musikken før.

Variert. Det begynner forsiktig. Trillen som innleder «L'isle joyeuse» kommer fra intet, men etablerer konsentrasjonen fra første stund. Uten å forsere lar Mortensen Debussys gester folde seg ut. Særlig i de svake partiene er det klanglige registeret rikt og nyansert, artikuleringen variert og treffsikker. Samtidig vet Mortensen å økonomisere. De sterkere utbruddenes plassering virker veloverveide og skaper formmessig sammenheng.

Jeg vil også fremheve Mortensens sans

for karakterstykkenes retorikk. Særlig i Grieg-balladens rekke av situasjoner og ofte nærmest talende akkordiske vendinger kommer denne til uttrykk. Mon tro om ikke Sigurd Slåttemekkes banebrytende arbeid med dette stoffet (Simax, 2010) allerede har rukket å inspirere?

Mortensen er ikke en musiker med store fakter.

Om karakterstykkene er fortattede stemningsbilder, er flatene i Debussys tresatsige syklus *Estampes*, komponert i 1903, derimot bredere anlagt. Enkelte vil muligens savne en mer generøs pedalbruk hos Mortensen. Tidvis kan den talende artikuleringen få noe nærmest tekstlig, muligens holdt, over seg – for eksempel i utbruddene i den tredje satsen, «Jardins sous la pluie». De harpeaktige sveipene over klaveret blir da mer grandios behandlet av Håkon Austbø i hans innspilling på Simax fra 2004.

Mortensen insisterer på sin side på pedalen som et bevisst brukt uttrykksmiddel. Det er interessant og dessuten

effektivt i et større formmessig perspektiv. Det virker i det hele tatt som om Mortensen legger vekt på en overordnet horisontal artikulering. Det er klokt, for i denne musikken kan dvelingen ved øyeblikket lett ta overhånd. Jeg spør meg likevel om ikke Mortensen enkelte steder kunne vært noe mer generøs og i større grad latt øyeblikket slippe gjennom.

Rått. Béla Bartóks femsatsige suite, med tittelen *Im Freien*, komponert i 1926, avslutter platen. Uttrykket hos Bartók, som her er på sitt råeste, lar andre sider ved pianisten tre frem. Særlig i den første satsens karakteristiske insistering, blir endringen tydelig. Mortensen treffer uttrykket, som er hardt, uten av den grunn å bli endimensjonalt – en hardhet som samtidig er inderlig.

Gitt Mortensens spill er det som sagt ingen svakhet ved platen at verkene er kjente. Men det skulle være gøy å høre Mortensens valg i et terreng som er noe mindre oppgått. Bartók-spillet her kunne være en interessant retning. Hva gjelder det opptakstekniske, går tommelen opp. Lawo overbeviser igjen.

EMIL BERNHARDT